

Benchmark Genetics Norway As
Sandviksboder 3A
5035 BERGEN

Trondheim, 20.11.2020

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2020/14595

Saksbehandler:
Marthe Tangvold Bårdsen

Søknad om tillatelse etter forskrift om fremmede organismer 2020 - Innførsel til bruk i akvakultur - Ferskvannsorganismer

Miljødirektoratet gir Benchmark Genetics Norway AS tillatelse til innførsel av inntil 35 millioner ubefruktede rogn/øyerogn/ynge av atlantisk laks (*Salmo salar*), og inntil 10 liter spermier av atlantisk laks (*Salmo salar*) til akvakulturformål, jf. forskrift om fremmede organismer § 6.

Om søknaden

Det vises til søknad datert 3. november 2020, der Benchmark Genetics Norway AS, ved Lars Inge Vik, ber om tillatelse til innførsel av til sammen inntil 35 millioner ubefruktede rogn/øyerogn/ynge av atlantisk laks (*Salmo salar*), og inntil 10 liter spermier av atlantisk laks (*Salmo salar*) fra Stofnfiskur hf, Island. Det vises også til tidligere søknader og tillatelser til import av materiale fra Stofnfiskur hf. til Norge.

Formålet med innførselen av rogn og ynge er i hovedsak matfiskproduksjon, men også noe forsøk og/eller avl. Søker opplyser at rogn og ynge skal videreselges til oppdrettskunder i Norge for produksjon av matfisk. Et lite antall rogn/ynge vil bli brukt i forsøk og avlivet etter det, mens noe rogn vil bli vurdert brukt til Benchmark Genetics Norways eget avlsmateriale i Norge. Spermien skal enten til innfrysing hos Cryogenetics på Hamar, Labora i Bodø, brukes i forsøk eller befrukte rogn til oppdrett av slaktefisk. Søker opplyser at alt materiale sendes rett til godkjent laboratorium, rogninkuberingsanlegg eller settefiskanlegg med eget konsesjons- og lokalitetsnummer i Norge, og at Benchmark Genetics Norway ikke skal være mellomstasjon. Søker opplyser at rogn - og senere yngelen - skal oppbevares i lukkede settefiskanlegg.

Søknaden gjelder innførsel av materiale som er basert på norske stammer (Mowi og Bolaks), importert til Island i 1984-87. Med søknaden er det vedlagt en erklæring fra en offentlig fiskehelseveterinær ved det islandske mat og veterinærtilsynet (MAST - Matvælastofnun), datert 2. november 2020, som bekrefter at den islandske avlsstasjonen Stofnfiskur hf siden 1991 har drevet avl på de norske stammene Mowi og Bolaks (tidligere kjent under navnet SAGA), og at det kun er dette avlsmaterialet Stofnfiskur bygger på ved eksport av lakserogn.

Etter pålegg fra Miljødirektoratet har Stofnfiskur hf testet at all fisken deres er av norsk opphav. Resultatene er publisert i NINA rapport 1401 - "The genetic background of Stofnfiskur breeding-lines of farmed Atlantic salmon

Tidsrommet for planlagt innførsel er 01.01.2021 - 31.12.2021. Søker opplyser at de hver måned vil sende Miljødirektoratet opplysninger per e-post om antall rogn/ynge som innføres, og hvilke anlegg (konsesjons- og lokalitetsnummer) som er mottaker.

Det rettslige grunnlaget

Etter forskrift 19. juni 2015 om fremmede organismer (forskriften) § 6, kreves det tillatelse for innførsel av organismer, herunder rogn, yngle og spermier av atlantisk laks. Etter forskriften § 11 første ledd bokstav g, kreves det ikke tillatelse ved utsetting av akvatiske organismer som det er gitt tillatelse til utsetting av i medhold av akvakulturloven. Miljødirektoratet forutsetter at nødvendige tillatelser etter akvakulturloven blir innhentet.

Formålet med forskriften er å hindre innførsel, utsetting og spredning av fremmede organismer som medfører, eller kan medføre, uheldige følger for naturmangfoldet, jf. forskriften § 1. Miljødirektoratet kan, etter søknad, gi tillatelse til innførsel av atlantisk laks. Ved vurdering av søknaden, skal det særlig legges vekt på om den omsøkte organismen kan medføre risiko for uheldige følger for det biologiske mangfold, jf. forskriften § 6 andre ledd. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 er lagt til grunn som retningslinjer i vurderingen, jf. naturmangfoldloven § 7. Det kan ikke gis tillatelse hvis det er grunn til å anta at innførselen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold, jf. forskriften § 6 andre ledd. Miljødirektoratet skal vurdere og fastsette de vilkår som anses nødvendige for å hindre uheldige følger for det biologiske mangfold, jf. forskriften §15 tredje ledd. Vurderingen av om det skal gis tillatelse, skal ikke omfatte hensyn til dyrehelse som ivaretas av matloven, jf. naturmangfoldloven § 32 tredje ledd.

Miljødirektoratets vurdering

Søker har opplyst at materialet som skal importeres kun er basert på norske stammer (Mowi og Bolaks). Som nevnt ovenfor, har Stofnfiskur undersøkt alle årgangene sine med genetiske metoder for å bekrefte at avlslinjen hos Stofnfiskur hf. kun har opphav i norske bestander.

Naturmangfoldloven § 8 sier at offentlig beslutninger som berører naturmangfold skal bygge på vitenskapelig kunnskap. Risikovurderingen fra Havforskningsinstituttet (Fisken og havet - Risikoreport norsk fiskeoppdrett 2019 - særnummer 5-2019) fastslår at rømt oppdrettslaks utgjør en trussel mot den genetiske integriteten til de ville laksepopulasjonene. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning rangerer rømt oppdrettslaks som den største trusselen mot norsk villaks. Det samme fremgår av en rekke andre nasjonale og internasjonale publikasjoner.

Studiet "Relationships between the frequency of farmed Atlantic salmon, *Salmo salar* L., in wild salmon populations and fish farming activity in Norway, 1989-2004" (Fiske *et.al* 2006) viste at det er en viss sammenheng mellom oppdrettsaktivitet i en region og rømt laks i nærliggende elver, men merkeforsøk har også vist at en vesentlig andel av rømt laks kan spre seg til relativt fjerntliggende regioner ("Recapture of cultured salmon following a large-scale escape experiment", Skilbrei 2010). Dette viser at rømt oppdrettslaks kan påvirke villaksen både lokalt og regionalt.

I løpet av de siste årene har vi fått vitenskapelig dokumentasjon på andelen av laksebestander som er påvirket av genetisk innkryssing fra rømt oppdrettslaks (NINA Rapport 1659 "Genetisk påvirkning av rømt oppdrettslaks på ville bestander - oppdatert status 2019"). Av 225 undersøkte vassdrag i Norge er det kun 75 bestander (33%) hvor det ikke er observert genetiske endringer. Det er observert store genetiske endringer i 67 bestander (30%) og moderate til svake endringer i til sammen 83 bestander (37%). I en artikkel i Nature ("Gene flow from domesticated escapes alters the life history of wild Atlantic salmon", Bolstad *et al.* 2017), er det dokumentert hvordan slik innkryssing av oppdrettsgener kan føre til redusert produksjon og endring i livshistoriestrategi (vekst, lengde, alder ved kjønnsmodning) hos vill laks.

Erfaringene så langt har vist at det er vanskelig å hindre rømninger og lekkasjer fra oppdrettsanlegg. Rømt oppdrettsfisk kan påvirke de ville laksebestandene på ulike måter. Dersom rømt oppdrettsfisk gyter med villaks, vil den ville laksebestanden kunne endres genetisk, noe som blant annet kan føre til lavere produksjon av laks i vassdraget.

Risikoen for negative effekter på ville laksebestander som følge av genetisk påvirkning fra rømt oppdrettslaks, vil sannsynligvis ikke, sett ut ifra dagens kunnskap, være større ved eventuell rømming av laks av norsk opphav fra Stofnfiskur hf. enn ved rømming av oppdrettslaks av norsk opphav fra norske avlsprogrammer, jf. naturmangfoldloven § 10. For Benchmark Genetics Norway AS sine norske oppdrettskunder, vil alternativet til bruk fra laks fra Stofnfiskur hf., være bruk av laks av norsk opphav fra norske avlsprogram. Regelverket for innlands flytting og utsetting av fisk for oppdrettsformål, forvaltes ikke av Miljødirektoratet, men av blant annet fiskerimyndighetene. Selv om de negative effektene på ville laksebestander som følge av påvirkning fra rømt oppdrettslaks er betydelige, ville det, i lys av det ovennevnte, være usaklig forskjellsbehandling dersom Miljødirektoratet ikke tillot import av laks av norsk opphav fra Stofnfiskur hf. til bruk i norske oppdrettsanlegg, samtidig som fiskerimyndighetene tillater bruk av slik laks fra norske produsenter. På denne bakgrunn, er Miljødirektoratet kommet til at Benchmark Genetics Norway AS gis tillatelse til innførsel av ubefruktet rogn, øyerogn, yngel og spermier av laks av norsk opphav fra Stofnfiskur hf.

Miljødirektoratet mener at kunnskapsgrunnlaget for denne søknaden er tilstrekkelig, jf. § 8 i naturmangfoldloven. Naturmangfoldloven § 9 (føre var-prinsippet) får dermed ikke anvendelse i denne saken. Miljødirektoratet vurderer naturmangfoldloven § 11, som mindre relevant i denne saken.

Selv om Miljødirektoratets vurdering ikke skal omfatte hensyn til dyrehelse som ivaretas av matloven, vil vi avslutningsvis påpeke risikoen forbundet med flytting av biologisk materiale over landegrensene. Biologisk materiale kan inneholde uønskede patogener, uansett materialets opprinnelse og dyrearten som materialet stammer fra. Hittil ukjente patogener kan være vertikalt overførbare, og vil potensielt kunne spre sykdommer med importert biologisk materiale. Erfaringsmessig kan flytting av biologisk materiale ha negative konsekvenser for både oppdrettsnæringen og for bestander av villaks, og det ville slik sett ha vært en fordel å bruke materiale produsert i Norge. Vi viser i denne forbindelse til VKM risikoreport 2019:02 "Handel med frossen melke fra oppdrettsfisk - risiko for smitteoverføring.

Vi vil for øvrig gjøre oppmerksom på at det, på bakgrunn av ny kunnskap om blant annet effekter av innkryssing av rømt oppdrettslaks i ville bestander, vil kunne bli aktuelt å stille krav om genetisk testing av materiale i forbindelse med framtidige innførselssøknader. Stofnfiskur hf. har gjennomført en gentesting av sin stamfisk, som viser at det omsøkte materialet har opphav i norske bestander.

Det gjøres oppmerksom på at Miljødirektoratet kan føre tilsyn med innførsel av omsøkte organismer og kan håndheve brudd på regelverket, jf. forskrift om fremmede organismer § 30.

Miljødirektoratet gjør oppmerksom på at virksomheter som driver med innførsel, omsetning, hold eller utsetting av fremmede organismer, skal etablere og dokumentere internkontroll, jf. forskriften § 26. Dette betyr blant annet at virksomheten skal ha rutiner for å sikre at krav i forskriften og tillatelser blir overholdt, rutiner som skal følges dersom avvik oppstår og for å hindre gjentakelse av avvik, rutiner for å sikre at ansatte har kunnskap om og overholder vilkår gitt i tillatelser, og opplysninger om hvem som er ansvarlig for at rutinene blir overholdt. Internkontrollrutiner vil bidra til å unngå eller begrense skade på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 12.

Tillatelse etter forskrift om fremmede organismer fritar ikke for krav etter annet regelverk, som krav til fiskehelse under matloven.

Vedtak

Miljødirektoratet gir Benchmark Genetics Norway AS tillatelse til innførsel av inntil 35 millioner ubefruktede rogn, øyerogn, yngel og inntil 10 liter spermier av atlantisk laks (*Salmo salar*) til akvakulturformål, jf. forskrift om fremmede organismer § 6.

Tillatelsen gis på følgende vilkår:

1. Tillatelsen til innførsel gjelder fra 01.01.2021 til 31.12.2021.
2. Materialet skal hentes fra Stofnfiskur fh, Island, og skal kun ha opphav i norske stammer, uten innblanding av ukjente genetiske stammer.
3. Det importerte materialet skal kun benyttes i godkjent laboratorium, rogninkuberingsanlegg eller settefiskanlegg med akvakulturtillatelse.
4. Etter ankomst i Norge, skal materialet transporteres direkte til mottaker som nevnt over. Materialet skal oppbevares eller emballeres slik at det ikke kan slippe ut i miljøet under transport.
5. Virksomheten skal, som ledd i internkontrollen, ha mottakskontroll av importert materiale, og skal kunne dokumentere følgende: Antall/mengde rognkorn/yngel/spermier som innføres, dato for innførsel og materialets opprinnelse (produsent/land); hvilket anlegg som er mottaker av materialet og antall/mengde rognkorn/yngel/spermier anlegget mottar, og dato for videresalg/transport til anlegg.

Miljødirektoratet kan, i samsvar med naturmangfoldloven § 67, oppheve, endre eller sette nye vilkår i tillatelsen, og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake, bl.a. hvis det er nødvendig for å hindre uforutsette vesentlige skadevirkninger for naturmangfoldet, eller tiltakshaver overtrer bestemmelser gitt i etter i medhold av loven, og overtredelsen er betydelig, gjentar seg eller vedvarer.

Tillatelse etter forskrift om fremmede organismer fritar ikke for krav etter annet regelverk, som krav til dyrehelse etter matloven.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Raoul Bierach
seksjonsleder

Marthe Tangvold Bårdsen
rådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.